

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 75 no. 6

augustus-september 2020

Nieuws uit de gemeenschap van Gennep

De nieuwbouw bij Libermannhof begint zijn definitieve vorm te krijgen. Dat betekent ook dat de geluidsoverlast van allerlei machines, zoals bouwkranen en vrachtwagens wat begint af te nemen. De afwerking van het interieur vraagt nu alle aandacht. Er komen 15 kamers in met douche en wc voor de gesloten afdeling en een klein terrasje. Ook komt er een nieuwe ingang naar Libermannhof. In het “oude” gebouw moet er nog veel veranderd en verbouwd worden. Volgens de planning komen er op iedere etage huiskamers. De realisering hiervan heeft als gevolg van de corona-crisis wat vertraging opgelopen. Ook komen er in het benedengedeelte van Libermannhof dat grenst aan het park enkele kamers die als hospice gaan dienen. Nu doen deze ruimtes nog dienst als wasserij en vergaderzalen.

- De nieuwe kapel is zo goed als klaar. Het is nu alleen nog een kwestie van afwerken en inrichten. Daar zijn enkele mensen druk mee bezig. Die afwerking en inrichting duurde ons toch een beetje te lang en daarom hebben wij op Pinksterdag de kapel toch al maar in gebruik genomen. Zij bevalt ons goed en zij is groot genoeg om plaats te bieden aan alle leden van onze gemeenschap, ook tijdens deze corona-crisis.
- In de afgelopen periode zijn er ook meerdere medebroeders overleden. Rond Pinksteren waren het er drie en daarna Chris Wiezer. Het was lang geleden dat wij zoveel overledenen te betreuren hadden in zo'n korte tijd.

- Dit Spinetnummer is het eerste exemplaar, waaraan Nelly Hermans niet meer heeft meegewerkt. Zij verzorgde altijd de lay-out en de foto's. Op 1 juli heeft zij afscheid genomen als secretaresse en is Marian Wooning haar opgevolgd. Dit is haar eerste lay-out en afwerking.
- Het coronavirus heeft tot nu toe geen slachtoffers gemaakt in onze community. Toch waren we soms bang dat dat wel zou gebeuren. We hebben enkele mensen gehad die erg ziek waren en kort achter elkaar zijn overleden zoals Ben Visbeek, Ton van Schaik en Toon Jansen. Jaap Nieuwenhuizen was ook ernstig ziek de laatste tijd. We hebben hem de ziekenzorg toegediend op 25 juli. Hij is op 1 augustus daarna overleden. Het is nu ook weer mogelijk om familie en kennissen op te gaan zoeken of hen te ontvangen op ons appartement (2 personen maximaal). "Maar, wees voorzichtig", bleef de waarschuwing van ons hoofd van verzorging, Gerry Aben. "Blijf je aan de afstand van 1,5 meter houden, ook in huis".

We wensen iedereen vooral een goede gezondheid in deze toch wel bijzondere tijd van het coronavirus.

Kees Bruin

De vissersclub in actie?

'Er is nu een vissersclub, die alleen nog maar naar plastic vist', klaagde Loesje onlangs. Zijn wij christenen niet ook begonnen als een vissersclub?

Zo'n 2000 jaar geleden visten we in het meer van Galilea. Toen hadden we nog geen last van plastic, en werden de vissen nog springlevend gevangen.

Maar toen werden wij op een dag door een voorbijkomende joodse leraar uit Nazareth geroepen om hem te volgen: 'Ik zal mensenvissers van jullie maken! Onweerstaanbaar was hij, en wij volgden hem.' Aldus Petrus en de andere apostelen.

In de 21^e eeuw hebben de mensenvissers van nu te maken met volkeren die wereldwijd leven in een beschadigd milieu, dat vergeven is van plastic. Maar onze aarde wordt niet alleen vervuild door dit prachtige product, dat zo belangrijk is voor onze welvaart. Ook de talloze verbrandingsmotoren van onze auto's, vliegtuigen, schepen en andere vervoersmiddelen, en energie opwekkers, stoten te land, ter zee en in de lucht, dag en nacht broeikasgassen uit, die bijdragen aan de vervuiling. Wordt het niet tijd dat ook die religieuze vissersclub van nu de mensen wereldwijd waarschuwt om niet passief te blijven, maar tot actie over te gaan? Paus Franciscus heeft 5 jaar geleden opgeroepen tot een ecologische revolutie, en doet die oproep sindsdien bij elke gelegenheid. Hij richt zich daarbij tot alle mensen 'van goeden wille'. Dus ook tot mij, tot ons?

Laat het Coronavirus – dat als luchtweginfectie misschien meer met luchtvervuiling te maken heeft dan wij beseffen – ons wakker schudden. Zodat wij, met onze topspiritijn John Fogarty de 'milieucatastrofe en de sociale ongelijkheid aanpakken'. [brief van Pinksteren 2020]

Paul Cuijpers CSSp

Missie is vertellen over het Rijk Gods en bouwen aan een betere wereld. Met die opdracht vertrokken zes Nederlandse spiritijnen in 1946 naar een gebied in hartje Afrika. In totaal 79 spiritijnen hebben daar tot 2012 aan hun missionaire taak uitvoering gegeven. Dat in de loop van die periode hun missieopvatting en missiepraktijk veranderden, moge duidelijk zijn. Na een groepsportret van deze paters en broeders wordt ingezoomd op bisschop Toon Maanicus, pater Ben van Breen en broeder Klaas Hettinga. Zij speelden een sleutelrol bij kerkopbouw en gemeenschapsvorming. Voor hun levensverhalen en de bredere context eromheen heeft Jan Jacobs onder meer geput uit brieven, dagboeken en interviews. Zo krijgt de lezer een verrassende, persoonlijke inkijk in de dynamische wereld van de Nederlandse katholieke missiegeschiedenis. (Jan Jacobs/ Uitgeverij Verloren/prijs €17,-/ISBN: 9789087048594)

Zij hadden de Geest. Het missieproject van bisschop Toon Maanicus en zijn Nederlandse medebroeders in hartje Afrika

'Zij hadden de Geest', schreef ooit een oud-student van het studiehuis van de paters spiritijnen in Gemert over de missionarissen die tijdens hun verlof in Nederland een bezoek brachten aan het 'Kasteel' en daar vertelden over hun ervaringen in hun missiegebied. Het is de inspiratie van de Geest die mannen en vrouwen ertoe aanzet huis en haard te verlaten om de Boodschap van het Evangelie te verkondigen en zo vrede en gerechtigheid te brengen op plaatsen waar die vrede en gerechtigheid met voeten getreden worden. Naar de overtuiging van genoemde oud-student behoren de leden van de Congregatie van de Heilige Geest tot degenen die sinds jaar en dag aan de roepstem van de Geest gehoor geven. Dat zij ook nog eens hun naam ontlenen aan die Geest, betekent voor hen zelfs een extra-stimulans om mee te werken aan het werk van de Geest: herstellen wat gebroken is, kloven dichten die open liggen.

Missie in Centraal Afrika

Missie is vertellen over het Rijk Gods en bouwen aan een betere wereld. Met die opdracht vertrok een groepje van zes Nederlandse spiritijnen: vier paters en twee broeders in 1946 naar een gebied in hartje Afrika dat toen nog een Franse kolonie was en Oubangui-Chari heette. Zij moesten er hun Franse confraters gaan helpen. Die waren tijdens de Oorlog een aantal van hun beste krachten kwijtgeraakt en konden het vele werk alleen niet meer aan. In 1960 werd de kolonie juist zoals een groot aantal andere Franse en Engelse kolonies zelfstandig. Sindsdien staat het gebied in Nederland bekend als de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR). Maar in het land zelf spreekt men van République Centrafricaine (RCA). Hier hebben in totaal 79 Nederlandse spiritijnen voor kortere of langere tijd verteld over dat Rijk Gods en gebouwd aan die betere wereld: 53 paters, 25 broeders en 1 theologant. Voor die theologant gold het verblijf in de RCA van oktober 1974 tot april 1978 als een soort stage. Een van die 53 paters werd in februari 1964 door paus Paulus VI tot bisschop benoemd. Dat was Toon Maanicus. Hij was de eerste en naar achteraf zou blijken ook de enige Nederlander die aan het hoofd heeft gestaan van een van de zes bisdommen die er toen in de RCA bestonden: het bisdom Bangassou waarmee een gebied van ongeveer 170.000 vierkante kilometer werd bestreken. Daarmee had dit bisdom een omvang van ruim vijfmaal Nederland. Het merendeel

van zijn Nederlandse medebroeders die tussen 1946 en 1979 voor het eerst naar de RCA zijn afgereisd, heeft ook in zijn bisdom gewerkt. In 2012 keerde de laatste van hen voorgoed naar Nederland terug. Dat was Theo ten Brink. Hij had er toen 42 jaar als missionaris op zitten.

De voorbereiding op het missionaire werk in de RCA

De concrete wijze waarop die 79 spiritijnen in de loop der jaren uitvoering hebben gegeven aan hun missionaire opdracht, is niet steeds hetzelfde geweest. Zo vonden sommigen, zeker in de beginjaren, dat 'lopen en dopen' zoals een van hen dat ooit omschreef, op de eerste plaats kwam: er moesten immers zielen gered worden. Dat was volgens hen de kern van het missiewerk. Zo werd het Rijk Gods gevestigd. Later benadrukten anderen dat het Rijk Gods vooral gestalte moest krijgen in het bouwen van scholen en het werken aan een goede gezondheidszorg. Maar bij allen ging het uiteindelijk toch om drie zaken: kerkopbouw, gemeenschapsvorming en verbetering van de leefomstandigheden van de mensen die zij, soms heel letterlijk, op hun weg tegenkwamen. Dat die drie doelstellingen voor allen hetzelfde waren, hoe uiteenlopend de uitvoering ervan soms ook was, is logisch. Zij waren namelijk bijna allemaal op eenzelfde wijze op hun toekomstige taak voorbereid. Daartoe verbleven de aanstaande paters-missionarissen eerst op het kleinscholasticaat in Weert. Daarna verhuisden zij naar het noviciaat in Gennep om tenslotte, voor hun hogere, - filosofische en theologische -, studies naar het grootscholasticaat in Gemert af te reizen. De aspirant broeders-missionarissen kregen hun opleiding op de missievakschool in Baarle-Nassau en deden daarna enige tijd werkervaring op in een van de andere huizen, alvorens zij voor een van de missiegebieden van de Nederlandse provincie benoemd werden. In de genoemde opleidingshuizen werd je primair opgeleid tot priester-missionaris, respectievelijk broeder-missionaris met de nadruk op 'priester' en 'broeder'. Het 'vak' van missionaris leerde je nadien in de weerbarstige praktijk van alledag van de medebroeders die je in Afrika of Latijns-Amerika als 'emigranten voor God' waren voorgegaan. Maar geleerd werd er ook van de mensen in de 'brousse', die een beroep op je deden om een stervend kind te dopen, op te komen voor iemand die onterecht in de plaatselijke gevangenis was opgesloten of om een kapotte fiets te repareren.

Wie een benoeming voor de RCA kreeg, moest trouwens eerst nog een stoomcursus Frans volgen, meestal in Parijs. Pas daarna mocht hij afreizen naar 'het district Bangui' zoals dit missiegebied op het generalaat werd genoemd. In de beginjaren ging die reis bijna altijd per schip en na aankomst in de havenstad Douala in Kameroen met de trein naar Yaoundé, de hoofdstad van dat land en vandaar met een vrachtwagen naar Bangui, de hoofdstad van de RCA en dan verder het land in. Zo reisde bijvoorbeeld pater Jo van den Wildenberg in maart 1959 voor het eerst naar de RCA. Zijn soms komische reisverslag stond afgelopen januari in *Spinet*. Maar al vanaf 1948 werd ook al gevlogen. Zo vertrok Clemens Bergsma die een aantal jaren later vicaris-generaal zou worden, op 14 december 1948 met een vliegtuig van 'Aero Holland' vanuit Eindhoven en met de nodige tussenlandingen naar Bangui. Ook Toon Maanicus die samen met twaalf klasgenoten op 16 juli 1950 tot priester was gewijd en op 11 juli 1951 voor de RCA werd benoemd, maakte zijn eerste reis, eind november 1951, grotendeels per vliegtuig en wel vanuit Marseille. Met in zijn bagage een tropenhelm, een zwarte aktentas, een damesfiets en een uitklapbaar kofferaltaar.

Het merendeel van de net in de RCA gearriveerde paters begon als 'brousse-missionaris'. Dat betekende dat zij vanuit een van de bestaande grotere missieposten steeds gedurende drie tot vier weken een deel van het buitengebied van die hoofdpост bereisden: soms per 'pirogue' (boomstamboot) over een rivier met een peddelaar vóór en een áchter; soms te voet met enkele dragers of met een fiets, motor of jeep over steenachtige zandwegen die in de regentijd vrijwel onbegaanbaar werden. Onderweg werden dan alle bij- of hulpposten aangedaan voor catechismusonderricht, ziekenbezoek en sacramentenbediening. Na zo'n 'tournee' volgde een tweetal weken rust op de hoofdpост, waarna een nieuwe tournee begon.

Van broussepater tot bisschop

Ook Toon Toon Maanicus (1924-2000), afkomstig uit Amsterdam begon in februari 1952 als brousse-pater en wel vanuit de 'Mission Catholique du Sacré Coeur' in Alindao. Een van zijn bijposten was Mobaye die 120 kilometer zuidelijker aan de Oubangui-rivier was gelegen. Deze post bouwde hij in de jaren nadien uit tot een volwaardige hoofdpост met een aantal hulpposten die dan weer bezocht werden door enkele nieuw aangekomen paters. Vanaf 1956 stond Maanicus zelf aan het hoofd van de 'parochie' Mobaye. Hij verving er de nog van vóór de Oorlog daterende kapel door een heuse kerk. En hij slaagde er ook in enkele Franse zusters naar Mobaye te halen. Die kregen er de leiding over een kraaminrichting, een lagere meisjesschool en een huishoudschool. Tot aan zijn bisschopsbenoeming van het nieuw op te richten bisdom Bangassou in februari 1964 heeft Maanicus zich in en vanuit Mobaye onderscheiden als een doortastende werker maar ook als een milde en begrijpende herder die oog had voor de plaatselijke gebruiken en rituelen.

Rond zijn bisschopsbenoeming doen overigens nog steeds uiteenlopende verhalen de ronde. Een daarvan is dat de voormalige Nederlandse provinciaal Lambert Vogel tijdens een visitatiereis in de RCA in 1963 op grond van een peiling onder alle priesters in de regio had geconcludeerd dat Maanicus de meest ideale bisschopskandidaat was en dat het generaal bestuur zijn conclusie zonder meer overnam. Maar Maanicus zelf zou daarvan geen weet hebben gehad. Dat verklaart dan misschien waarom hij zo onaangenaam verrast was, toen hij van zijn benoeming hoorde. "Ik was steenongelukkig en heb veertien dagen gehuild." Maar toen wist hij zich te herpakken. En tijdens zijn bisschopswijding op 11 mei 1964 op het plein vóór zijn kathedraal in Bangassou stond hij er, zeker van zijn zaak en van zijn nieuwe verantwoordelijkheid.

De bisschop in zijn bisdom

In de 36 jaar dat hij aan het hoofd heeft gestaan van het bisdom, heeft Maanicus zijn diocees uitgebouwd tot een bloeiende kerkgemeenschap waarin veel aandacht was voor de verbetering van de leefomstandigheden en bestaansmogelijkheden van de bevolking. Daartoe breidde hij het aantal missieposten stap voor stap uit tot plaatsen waar ook anno 2020 nog steeds ondanks alle gewelddadigheden van oorlog en stammenstrijd gebouwd wordt aan een betere wereld. Dat Maanicus' missieproject niet alleen de nodige menskracht vroeg: paters, zusters, broeders en lekenhelpers, maar ook veel geld kostte moge duidelijk zijn. Maar

Maanicus bleek een bijzonder succesvol 'fundraiser' die zijn contacten met potentiële weldoeners koesterde. Bovendien beseftte hij dat zijn priesters moesten beschikken over goede vervoersmogelijkheden, wilden zij zijn uitgestrekte bisdom goed kunnen bedienen. Daarom spande hij zich in om bij de MIVA (Missie Verkeersmiddelen Actie) de nodige gelden los te peuteren voor de aankoop van jeeps, motoren en vrachtwagens. Ook daarin was hij zeer succesvol. Zo wist hij alleen al in 1979 de aankoop van twee kleine vrachtwagens, een landrover, een motorfiets, drie auto's en zes fietsen ten behoeve van zijn bisdom via de MIVA gefinancierd te krijgen. Iemand heeft wel eens opgemerkt: "Kwam je in de RCA een auto tegen, dan was die in de meeste gevallen van de missie, vooral dankzij Maanicus."

Tot slot

Tot aan zijn overlijden op 21 december 2000 is Toon Maanicus een missionaris gebleven, sommigen noemden hem zelfs 'een modelmissionaris'. Met zijn bisschopsbenoeming veranderde er in dat opzicht niets. Hij was als bisschop dan ook niet louter een 'administrator'. Het besturen van zijn diocesis stond in functie van het bezielen en motiveren van mensen. Dat maakte hem ook tot zo'n goede teamleider, eerst in Mobaye en later in Bangassou. Daarbij liet hij zich leiden door een viertal 'principes d'action' zoals bij zijn vijfentwintigjarig bisschopsjubileum op 7 mei 1989 in Bangassou werd opgemerkt: zijn persoonlijk geloof, zijn christelijk humanisme, zijn onpartijdigheid en zijn dienstbaarheid. Om hem te typeren hebben zijn medewerkers ook vaak verwezen naar zijn wapenspreuk: 'Het Woord van God leeft'. Dat Woord staat in een boek, maar is door zijn toedoen ook levend geworden in mensen. "Maanicus heeft dat Woord verspreid, niet met een heilig gezicht en met leuke praatjes, maar met twee benen op de aarde, als bouwer van honderden scholen, kerken, ziekenhuisjes, gezondheidscentra en apotheken", aldus een van die medewerkers. Kerkopbouw, gemeenschapsvorming en de verbetering van de leefomstandigheden van mensen kwamen in al deze werkzaamheden samen.

Jan Jacobs

**Dit artikel werd geschreven naar aanleiding van de verschijning op 4 september 2020 van het boek *Zij hadden de Geest. Nederlandse spiritijnen in Centraal Afrika 1946-2012*. Dit boek waarin veel aandacht wordt geschonken aan bisschop Toon Maanicus, maar ook aan een aantal van zijn medewerkers, onder wie Ben van Breen en Klaas Hettinga, is uitgegeven door Uitgeverij Verloren in Hilversum en kan bij de uitgever of in de boekhandel besteld worden. De verkoopprijs bedraagt 17 euro. De auteur, dr. J.Y.H.A. (Jan) Jacobs (*1946) studeerde theologie en geschiedenis aan onder meer het Theologisch Instituut Eindhoven (TIE) en de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Op het TIE volgde hij de colleges van onder anderen de oud-spiritijnen Bert van der Meulen en Jan Heijke. In Nijmegen promoveerde hij in 1981 op een biografie over een van de grondleggers van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland. Van 1990 tot 2009 was hij hoogleraar kerkgeschiedenis in Tilburg. Hij heeft diverse boeken geschreven over de Nederlandse kerkgeschiedenis en de geschiedenis van orden en congregaties.*

Wist u dat...?

De Spinet 1x per 2 maanden verschijnt

De gemeenschap Heerenveen stopt op 31 december 2020

Lieve Heerroom,

*Er is vaker dan eens gevraagd: 'waarom noem je hem eigenlijk Heerroom'....
'Nou gewoon, omdat Heerroom Heerroom is.....oom Louis dat klinkt raar'....*

Een Heerroom is een pionier, een verhalenverteller en een reiziger die vloeiend Frans spreekt. Een Heerroom is iemand die bij de tijd blijft en niet schuwt voor het zich eigen maken van nieuwe digitale mogelijkheden of social media. Een Heerroom is een goedlachs, optimistisch persoon, die midden in het leven staat met een gezonde dosis humor en relativeringsvermogen.

Een Heerroom is een hondenliefhebber met schuttersbloed en twee rechterhanden. Een Heerroom is iemand die net zo gemakkelijk op een scooter stapt als in een stoere RAV-4. Een Heerroom houdt van een gezellig pilsje samen op zijn tijd en het bourgondische, Limburgse leven.

Heerroom is iemand die door oma op een voetstuk werd gezet, maar richting neven en nichten altijd een *toegankelijke, nuchtere oom was en ons allen een warm hart toedroeg*. Heerroom heeft een aantal van ons op persoonlijke wijze kunnen trouwen en onze kinderen gedoopt en liet tegelijkertijd iedereen in zijn waarde en respecteerde ieders keuzes. Heerroom is de oudste van de familie en heeft daarmee zijn taak met toewijding en eer en geweten vervuld.

Om deze redenen en omdat hij een mensen-mens was met het hart op de juiste plaats, hebben we er nooit over getwijfeld om hem anders te noemen dan **HEER**-oom, want die naam paste bij hem.

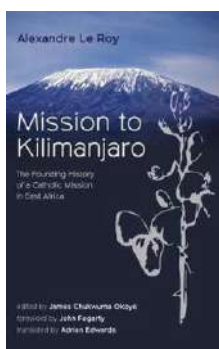
De titel '*Heerroom*' zal waarschijnlijk uitsterven in de komende generatie, maar de herinneringen en verhalen over U, onze geliefde Heerroom, zullen aan onze kinderen worden doorgegeven. Als neven en nichten zijn we allemaal trots en dankbaar, dat we nog een echte Heerroom hebben gehad.....gewoon, omdat hij een toffe oom was, die nu hopelijk rust heeft gevonden bij zijn geliefde Heer.....

Rust zacht lieve Heerroom, we zullen je missen en bedankt voor alles!

Neven en nichten Verhaag

Wilt u de Spinet digitaal ontvangen?

Stuurt u dan s.v.p. een mail naar: secretariaat-cssp@missie-geest.nl

Een verkenningsreis naar Kilimanjaro

Een Engelse vertaling Het klassieke werk van Alexandre Le Roy, *Au Kilima-Ndjaru. Histoire de la fondation d'une mission Catholique en Afrique Orientale, Paris 1914* is vorig jaar in een Engelse vertaling gepubliceerd. Deze verscheen onder de titel: *Mission to Kilimanjaro. The Founding History of a Catholic Mission in East Africa, Eugene, Oregon 2019*.

De vertaling, verzorgd door Adrian Edwards CSSp, een antropoloog, is zeer geslaagd. Hij kwam tot stand op initiatief van het Center for Spiritan Studies aan de Duquesne University in Amerika, waarvan James Chukwuma Okoye CSSp directeur is. Hij bezorgde de uitgave van de vertaling en schreef er een voorwoord bij. Het Franse origineel stammend uit 1893 verscheen naderhand in verschillende herdrukken. De Engelse vertaling is gebaseerd op de uitgave van 1914. Na dat jaar zijn er nog verschillende herdrukken verschenen, een indicatie van de grote populariteit van dit boek. De eerste uitgave van het boek was een bundeling van artikelen geschreven voor het Franse tijdschrift *Les Missions Catholiques*, een uitgave van het genootschap van de Voortplanting van het Geloof in Lyon. De originele titel van het boek *Au Kilima-Ndjaru* betekent *Naar Kilima-Ndjaru*. De editor heeft deze veranderd in *Mission to Kilimanjaro (Missie naar Kilimanjaro)*. Hij legt geen verantwoording af van deze verandering. Je kunt je afvragen of deze nieuwe titel nu wel zo geslaagd is. Er staat nu twee keer missie in de titel van het boek: missie naar Kilimanjaro en de stichtingsgeschiedenis van een katholieke missie. Missie is hier gebruikt in twee verschillende betekenissen. In de stichtingsgeschiedenis van een katholieke missie is het woord missie gebruikt in de klassieke betekenis van het woord: de verkondiging van het evangelie, evangelisatie. Wat het woord missie betekent in missie naar Kilimanjaro is op het eerste gezicht niet zo duidelijk, al klinkt het wel goed. Ik denk dat het hier betekent: gezantschap, zending. Een veel betere titel zou mijns inziens geweest zijn: een verkenningstocht naar Kilimanjaro.

De auteur Spiritijnen kennen Alexandre Le Roy CSSp (1854-1938) het beste als de vijftiende algemeen overste van de congregatie van de Heilige Geest (1896-1926). Maar voor hij gekozen werd tot dat ambt had deze Fransman zijn sporen verdiend op missionair gebied in Afrika, het continent van zijn dromen. Na benoemingen voor Reunion, Frankrijk en India, kwam hij in 1881 aan in Zanzibar en werd benoemd voor Bagamoyo, de eerste spiritijnse missie op het vaste land van Oost-Afrika, gelegen in het tegenwoordige Tanzania. Daar kreeg hij de verantwoordelijkheid voor de weeskinderen. Dit was een gebruikelijke benoeming voor nieuwkomers totdat zij het Swahili voldoende beheersten. Maar al gauw moest hij zieke confraters vervangen in andere missieposten en groeide hij uit tot een van de steunpilaren van het missiewerk. Hij vergezelde E. Baur CSSp, de overste van Bagamoyo, en Mgr. R. de Courmont CSSp, de eerste apostolisch vicaris van Zanguebar, op hun verkenningsreizen langs de kust en in het binnenland van Oost-Afrika op zoek naar geschikte plaatsen om missieposten te vestigen. Le Roy was vloeiend in Swahili en ontwikkelde zich tot een botanicus, zoöloog en antropoloog. In zijn vele artikelen en boeken beschreef hij de flora, fauna, de taal, cultuur en godsdienst van de vele volken die hij op zijn reizen ontmoette. Hij had een vlotte pen en het

ontbrak hem niet aan humor. Op missionair gebied had hij veel invloed op de missiestrategie. Le Roy had graag in Oost-Afrika gebleven voor de rest van zijn leven. Maar het mocht niet zo zijn. In 1892 werd hij benoemd tot apostolisch vicaris van Gabon aan de west kust van het Afrikaanse continent. Vier jaar later werd hij gekozen tot algemeen overste.

Het boek In *Mission to Kilimanjaro* doet Le Roy verslag van een verkenningstocht in Oost-Afrika (10 juli - 10 oktober 1890), waarop hij vergezeld werd door Mgr. De Courmont en Auguste Gommenginger CSSp. De tocht ging van Zanzibar, naar Mombasa, via Gasi en Vanga aan de kust en dan in het binnenland via Taita, de Guruva woestijn, Gonja, Pare, het Jipe meer en Taveta naar de Chagga die leven aan de voet en op de hellingen van het bergmassief Kilimanjaro (volgens Le Roy betekent deze naam 'waterberg', volgens een andere ontdekkingsreiziger J. Thomson 'witte berg'). Met de Chagga van Kilema sloot Le Roy een bloedverbond. Vanuit het woongebied van de Chagga werd de beklimming van de hoogste top van de Kilimanjaro de Kibo (De Witte) ondernomen. Deze heeft een hoogte van 5.900 meter. Le Roy kwam tot een hoogte van 4.800 meter, terwijl De Courmont en Gommenginger niet verder kwamen dan 3.000 meter. Gommenginger werd achtergelaten bij de Chagga om een missiepost te stichten en Le Roy en De Courmont zetten koers naar Bagamoyo via Arusha, de Masai steppe, Usambara en Uzigua. Het is een prettig leesbaar en vlot geschreven verslag van een tocht in het nog niet goed in kaart gebrachte binnenland van Oost-Afrika met beschrijvingen van het landschap, de mensen die hij ontmoette, en de talrijke moeilijkheden die het gezelschap ondervond. Het is verlicht met tekeningen van de auteur. Waarschijnlijk is het het meest gelezen boek van Le Roy en het verdient terecht na 126 jaar vertaald te worden in het Engels om het beschikbaar te maken voor lezers van deze tijd.

De eerste aanblik van de Kilimanjaro Het doel van de verkenningstocht was om een geschikte plaats te vinden om een missiepost te vestigen in het gebied van de Kilimanjaro. Het besluit hiertoe was reeds in oktober 1887 gevallen na een verkenningstocht per boot langs de kust van Oost-Afrika door De Courmont en Le Roy. Vanuit het havenstadje Pangani dachten ze dat de gebieden rond de Kilimanjaro die vruchtbaar, gezond, vreedzaam en bevolkt waren, te bereiken waren. Maar telkens waren er problemen die dit plan verhinderden. De voornaamste was wel de guerrilla-oorlog van Abushiri die van 1888 tot 1889 woedde in het kustgebied van het tegenwoordige Tanzania en waarin de overste van Bagamoyo, Baur, de rol van bemiddelaar speelde tussen de guerrillastrijders en de Duitse koloniale bezetters. Een overweging om na het beëindigen van de vijandelijkheden echt werk te maken van de expeditie naar Kilimanjaro zal zeker geweest zijn dat de anglicaanse Church Mission Society reeds in 1885 een missiepost in het gebied van Kilimanjaro geopend had. Vanuit het kustgebied van wat nu Kenia is na vele dagen van vermoeiende marsen door oerwoud, bergen en savannes met de nodige tegenslagen zoals het tekort aan drinkwater, ziekte, dreiging van wilde dieren en ruzies onder de dragers, kwamen de drie missionarissen aan bij het Jipe meer. Daar zagen ze voor het eerst de majestueuze top van de Kilimanjaro die aan hen een schreeuw van spontane bewondering ontlokte. 'Wat ik zag,' schrijft Le Roy, 'was

het soort van ervaring dat je nooit kunt vergeten. Daar, voor ons, tegen de achtergrond van een blauwe lucht, tekende zich het enorme silhouet af van de prachtige berg, alsof het het werk was van een energieke kunstenaar. Ik kon twee toppen zien: de ene links, enigszins rond en verblindend in zijn helderheid, is de Kibo, de Afrikaanse reus, die zijn met sneeuw bedekte spits meer dan 6000 meter verheft; de andere rechts, dicht bij ons, puntig, donker, en enigszins vrees aanjagend, met slechts een paar witte plekken, is de Mawenzi, die slechts 5300 meter boven zee niveau ligt, maar die vanaf het Jipe meer even hoog lijkt te zijn als de Kibo. Vanwege de positie waar ik stond, was het plateau dat de twee toppen met elkaar verbindt, praktisch onzichtbaar. Ik kon geen enkel detail zien van het landschap van het massief – geen bossen, valleien en individuele pieken. De twee kraters leken te worden ondersteund door een enorm voetstuk dat door een stroom van lava gevormd werd tot een massa, alsof het diende als een grote kandelaar die aangestoken was in de loop der eeuwen ter ere van de Schepper. Ach! Het is bijna de enige hommage die hij heeft ontvangen in deze landen, en het is hem gegeven door zijn eigen hand.'

Het bloedverbond met de Chagga van Kilema Vanaf het Jipe meer via Taveta trokken de drie missionarissen naar het gebied van de Chagga dat verdeeld was in verschillende kleine koninkrijkes. Ze kwamen het eerst in aanraking met de Chagga van Kilema over wie Fumba koning was. Hij begroette hen hartelijk met drie handrukken. Daarna werden geschenken uitgewisseld. In de namiddag gingen Le Roy en Gommenginger een beleefdheidsbezoek brengen aan de koning. De Courmont was te moe om mee te gaan. De koning bleek stom dronken te zijn omdat hij blij was met de komst van de bezoekers. Hij probeerde op te staan, maar dat viel tegen. Daarom liet hij meer bier aanrukken om op kracht te komen. De bezoekers moesten er ook van drinken. Nderingo, de gids van de missionarissen die uit Kilema kwam en de koning met wie hij in zijn jeugd gespeeld had, goed kende, nam geen blad voor de mond: 'U redeneert als een kalebas. (...) We kunnen nu niet zakelijk praten, u gaat alleen maar domme dingen zeggen. U ziet de dingen niet goed, u spuugt overal in het rond, u maakt uzelf belachelijk.' Fumba: 'Dan neem er zelf ook een, Nderingo. Het is me een waar genoeg ...' Nderingo: 'Nee, majesteit, ga slapen. Morgen vroeg komen we terug. We gaan een geit slachten en dan maken we een bindend verbond.' De volgende dag was de koning in staat zaken te doen met de missionarissen. De Courmont wilde niet zo snel een overeenkomst met hem sluiten, daarom stuurde hij Le Roy en Gommenginger. De koning was vriendelijk en redelijk. Ze maakten aan hem duidelijk wie ze waren, waarom ze gekomen waren, en wat ze wilden. De koning antwoordde: 'ik begrijp jullie helemaal. Al een lange tijd heb ik enkele Europeanen willen hebben die hier zouden willen blijven. We hebben hier witte mensen gehad die kwamen om te handelen, of om te jagen op wilde dieren, of voor het avontuur, maar geen van hen blijft. Zij willen dat we in een rij staan zodat ze onze gezichten kunnen fotograferen met hun camera's, en dan gaan ze naar huis en tonen de foto's aan hun vrouwen en zeggen erbij "Hier zijn de Kilimanjaro mensen; ze hebben hoofden als kookpotten." Maar jullie zijn een geheel verschillende soort Europeaan. Overal in de wereld zijn er fatsoenlijke mensen. Jullie doel, zo is ons verteld, is om zwarte mensen onderwijs te geven en jullie manier van denken met hen te delen. Het is een goed idee. Hier weten we dat God bestaat, maar we zijn er niet zeker van wat hij wil dat we weten.' Nderingo onderbrak hem en voegde hem toe

dat God gezegd had niet te drinken. Fumba antwoordde dat hij daar niets van wist. Iedereen heeft zo zijn eigen manier van drinken. ‘Wat mij betreft, als ik ga zitten drinken, moet ik werkelijk totaal stom dronken worden.’ Toen keerde de koning zich naar de twee missionarissen. Het eerste wat gedaan moest worden was dat ze bloedbroeders moesten worden. ‘Ja, het is een gebruik van ons land. Denk nu niet dat we wilden zijn. U eet een stukje van mij en ik eet een stukje van U. Het is het eenvoudigste ding denkbaar.’ Gommenginger bedankte voor de eer. Hij gebruikte hierbij het twijfelachtige argument dat Le Roy de senior van hen beiden was omdat hij eerder gewijd was. Le Roy had geen keus. Hij ging voor de bijl. Een helemaal witte geit stond klaar. Het was de geit van het verbond. Een voor een kwamen de oudsten naar voren en spuugden op een handvol gras en de kop van de geit waarbij ze met de ernst van een rituele handeling zeiden: Ik geef je aan God, ik wijd je toe aan God. Daarna werd de hals van de geit afgesneden, de lever getoond aan de mensen die aan de ceremonie deelnamen en gezond en zuiver verklaard. De borst werd snel door het vuur gehaald en met een houten pin naar Fumba en Le Roy gebracht. De rest van het vlees werd verbrand, voor de vogels geworpen en opgegeten. Het was een offer zoals de offers in het Oude Testament. Le Roy probeerde tijdens het ritueel serieus te zijn maar Gommenginger stond achter hem bulderend van het lachen. Le Roy en Fumba zaten tegenover elkaar op de huid van een stier. Fumba en Le Roy pakten stevig elkaars arm vast. Een bejaarde oom van de koning stond naast hem, terwijl Nderingo naast Le Roy stond. Toen wreef de sponsor van de koning zijn wijsvinger over diens onderarm en verklaarde plechtig: ‘De witte man van de Franse stam – oh, wat is uw naam, uw werkelijke naam?’ Le Roy: ‘Pater Le Roy.’ De sponsor: ‘Hm, Mapere-rua?’ Le Roy: ‘Dat is correct.’ De oude man begon opnieuw: ‘De witte man van de Franse stam, Mape-Rua, de man die leest, schrijft, naar de bergen tuurt, de zieken geneest, met iedereen spreekt en bidt tot God, Pe-Rua is naar Fumba gekomen. En hij heeft gezegd dat hij zijn huis zal bouwen in Kilema, dat hij hier zal leven en dat hij hier goed zal doen. En dat is de reden waarom hij broeder van de koning wil worden. Iedereen herhaalde: “Ja, de broeder van de koning.” Maar als Lape-Rua een leugenaar is of een dief of een verrader – en de oude man keerde een angstaanjagende blik naar mij – moge hij sterven. De menigte herhaalde plechtig: moge hij sterven.’ De oude man ging nog een tijdje door met zulke vervloekingen. Toen hij klaar was vroeg hij Le Roy namens de koning of hij diens bloed wilde drinken. Le Roy had er geen problemen mee. Daarop nam de oom van de koning een mes en maakte met enige moeite sneden in de onderarm van de koning en die van Le Roy. Het bloed spoot uit de messneden. ‘Fumba nam een stukje vlees van de half gekookte borst van de geit, wreef het krachtig in in de snee van zijn dikke zwarte arm, vroeg mij mijn mond te openen, en duwde het toen in mijn keel. Heer wees barmhartig! Als die stukken vlees alleen maar kleiner zouden zijn, en als mijn confrater, pater Gommenginger, het niet zo grappig zou vinden. Mij werd drie keer bloed doordrenkt vlees gegeven, maar ondanks alles speelde ik het klaar het aan te kunnen. (...) Nu was het mijn beurt. Drie keer gaf ik Fumba enorme stukken vlees met mijn bloed als saus. Zij gingen naar beneden alsof zij in een put vielen. De koning stak met een uiterst vriendelijke glimlach een soort ring gemaakt van geiten huid aan mijn wijsvinger. Ik gaf hem een soortgelijke, en iedereen ging staan om weg te gaan.’ De plechtigheid was over en Fumba en Le Roy waren bloedbroeders.

Besluit Na hun bezoek aan Kilema bezochten de missionarissen nog andere koninkrijkes van de Chagga, te weten Moshi, Machame en Kibosho. Ook in deze staatjes deden ze onderzoek of er een missiepost gevestigd kon worden. Maar vanwege onderlinge strijd tussen de koningen en de niet altijd echt verwelkomende houding van een paar onder hen, kozen zij voor Kilema waar Fumba hun nog altijd zeer goed gezind was. Gommenginger werd achtergelaten met enkele jonge christenen die met hen meegereisd waren. Deze Elzasser was de missionaris die de missiepost in Kilema oprichtte op 9 februari 1891 nadat hem vanuit Bagamoyo medewerkers en materiële ondersteuning gestuurd was. Het missiewerk ging voorspoedig. Fumba was een van de eerste doopleerlingen. Maar het was met hem overeengekomen dat hij pas gedoopt zou worden als hij geen alcohol meer kon innemen. Dat was het teken volgens hem dat zijn einde naderde. Ondertussen legde hij zijn ambt neer en zijn zoon Kiritu, die christen was geworden volgde hem op als hoofdman.

Albert de Jong CSSp

Alexandre Le Roy als

In een voorafgaand artikel heb ik geschreven over Alexandre Le Roy CSSp naar Kilimanjaro. Dit was een publicatie van de Engelse vertaling vorig jaar van een Franse boek over deze verkenningsreis: *Mission Founding History of a Catholic Mission to East Africa* 2019. In dit artikel probeer ik in kaart te brengen welke ideeën er te vinden zijn in dit boek. Le Roy was natuurlijk op de eerste plaats missionaris, maar in zijn boek komt hij echter veel prominenter te voorschijn als antropoloog, botanicus en zoöloog. Zijn missionaire identiteit komt nauwelijks expliciet aanbod. Het is derhalve een zoektocht om in dit boek iets meer te weten te komen over Le Roy als missionaris. Tevens kan de vraag hierbij gesteld worden hoe de Afrikanen met wie ze in contact kwamen hem en zijn twee confraters zagen. Werden ze gezien als ontdekkingsreizigers, gezanten van imperialistische staten of avonturiers zoals de andere leden van expedities die hen waren voorgegaan?

missionaris

over de expeditie van naar aanleiding van de van het oorspronkelijk *to Kilimanjaro*. *The Africa*, Eugene, Oregon brengen welke missio-

De inhoud van de missionaire opdracht Le Roy en zijn twee confraters Mgr. R. de Courmont en Auguste Gommenginger begonnen hun expeditie op het vaste land van Oost-Afrika in Mombasa in juli 1890. Zij deden dat uit het missionaire bewustzijn dat 'God ons van zo ver weg geroepen had om nu zijn naam en zijn woord te geven aan die volken die voor eeuwen deze natuurwonderen van hem hebben gekend.' In die stad celebreerde Mgr. de Courmont een mis in aanwezigheid van de hele katholieke gemeenschap, die bestond uit 30 Goanezen. Bij de aanvang van de tocht baden ze 'dat de engelbewaarder van de Kilimanjaro hen zou helpen en leiden naar het gebergte.' Gedurende de expeditie las de apostolisch vicaris elke dag 's morgens vroeg de mis op zijn draagbare altaar in zijn tent. De twee andere missionarissen waren hierbij aanwezig. De bisschop had de vurige wens 'de berg op te gaan, het kruis daar te planten die de Verlosser heeft achtergelaten als zijn teken aan de wereld en een altaar op te richten voor het misoffer, het erfgoed van de katholieke kerk.'

Op 15 augustus, de feestdag van Maria ten hemelopneming, ging zijn wens in vervulling om de eerste heilige mis op te dragen op de helling van de berg. ‘Wij, drie missionarissen aan de rand van de bekende wereld, kwamen bij elkaar om onze gebeden te voegen bij die van de kerk. Aan de voet van de prachtige berg waarvan de blinkende top ons lijkt te verblinden, verenigen wij hier voor de eerste keer onze stemmen met die van onze geloofsgenoten die over de hele wereld verspreid zijn: “Kom, laat ons de Koning der koningen aanbidden, wiens maagdelijke Moeder vandaag ten hemel is opgenomen.”’ Hoe vreemd het ook ons in de oren mag klinken, zij doopten onder weg kinderen die op sterven lagen. Dit was een pastorale praktijk die in Bagamoyo aan de orde van de dag was. Zij beschouwden het ‘als de eerste vruchten van de Kilimanjaro: mogen de zielen van deze onschuldige kinderen, wanneer zij de hemel binnengaan, voorsprekers zijn voor hun land, om het Gods genade en reddende kracht te brengen.’ De Afrikanen die nog hun traditionele godsdienst aanhingen zagen ze als ‘een voedingsbodem voor geloof en civilisatie.’ Ze keken uit naar de tijd dat ze ‘in staat zijn hen te ontmoeten om ze dat te geven wat hen ontbreekt en wat alleen absoluut noodzakelijk is.’ Hierbij dachten ze onder andere aan ‘het verhaal van Gods liefde voor hen,’ die concrete gestalte kreeg in ‘het helpen van de lijdende mensheid.’ Van de drie missionarissen lag voor Gommenginger die achtergelaten werd om de missiepost van Kilema te stichten de hoogste eer als missionaris in het verschiet. Hij zou ‘de stichter van een kerk worden, de heraut van verlossing, de grondlegger van een civilisatie, de weldoener van een volk.’ De missionaris moet bereid zijn de ultieme prijs te betalen in zijn evangelisatiewerk. Gevangen genomen door de Chagga overdenkt Le Roy zijn lot dat aan een zijden draadje hangt. ‘De missionaris moet, zoals de soldaat, op een dag vallen in de strijd waarvoor hij zich vrijwillig heeft aangeboden, en Kilimanjaro is een even goede plaats als de moerassen van de kust, een speer stoot is niet slechter dan een malaria aanval, en voor de vodden zak die we ons lichaam noemen, is de vriendelijke schaduw van de grote bananen bomen te verkiezen boven die van wenende wilgen en armzalige cipressen. Hier zouden we tenminste gekomen zijn op het einde van de reis door te handelen als missionarissen [...] die zoeken naar een nieuwe plaats om het kruis van de Verlosser op te richten en zijn altaar op te zetten. Dit zou ons een recht geven op een eerste klas behandeling aan de poort van de hemel.’

De missionaris in de ogen van de Afrikaan Van de drie missionarissen was het altijd Le Roy die als ze in een dorp waren aangekomen en daar hun kamp opsloegen, ging rondwandelen en met de mensen een praatje ging maken. Ook als de mensen gezondheidsklachten hadden of anderszins zich niet lekker voelden werden ze door de Coumont naar Le Roy verwezen. In Vanga klampte een tovenaar Le Roy aan. ‘Luister, ik zie dat u mijn vriend bent en ik de uwe. U bent een tovenaar voor de witten. Ik ben een tovenaar voor de zwarten. We moeten samenwerken.’ Le Roy zag er wel wat in. ‘Vaak vragen mensen mij een medicijn voor dit of dat. U begrijpt het.’ Le Roy dacht dat het hier ging om medicijnen om mensen te genezen. ‘Oh, nee,’ zei de tovenaar, ‘om iemand te doden.’ Hij zocht een middeltje om mensen rustig dood te laten gaan zonder een spoor achter te laten. Dit vreemde verzoek verbaasde Le Roy en maakte hem kwaad. ‘Ik voelde het als mijn plicht om mijn “collega” meteen een gezond moreel onderricht te geven.’ Nog een paar andere keren werd Le Roy voor tovenaar aangezien. De ene keer toen hij gevangen genomen werd door de Chagga. Hier moet het

opgevat worden als een beschuldiging van en aanklacht tegen iemand die kwaad aanricht. De andere keer is het een uitroep van verbazing en bewondering toen hij een heidens heiligdom ontdekte waar de mensen offers brachten. Vaak benaderden mensen hem met gezondheidsklachten. Met de medicijnen die hij meegenomen had probeerde hij ze zo goed en zo kwaad als het ging te genezen. De mensen duidden in menig geval deze klachten als dat ze bezeten waren door de duivel. Maar Le Roy gaf ze een simpel medicijn en de klachten verdwenen.

Besluit In het boek zie ik sporadisch hier en daar enkele losse opmerkingen over de missionaire identiteit van Le Roy en zijn reisgenoten. Al te veel conclusies zijn hier niet uit op te maken. Wel kan gezegd worden dat Le Roy uitgaat van het mandaat van Christus dat hij gaf aan de apostelen om uit te gaan en de blijde boodschap te verkondigen aan de mensen in de wereld. Dit wordt uitgedrukt in taal, missiethologie en missionaire praktijk die op het eind van de negentiende eeuw in zwang waren. In zijn antropologische beschouwingen over de volken die hij ontmoette, maar die hier niet onder de aandacht zijn gebracht, komt duidelijk naar voren dat zij in God geloven. De Afrikanen wisten bij de eerste ontmoeting met hem en zijn twee confraters niet wat voor vlees ze in de kuip hadden. Zij dachten dat ze te maken hadden met Europeanen die met politieke voorstellen zouden komen en een vlag van een of ander land te voorschijn zouden halen. Ook waren ze geen handelaren in slaven of ivoor. Het tegendeel was het geval. Een van de weinige categorieën die nog overbleef om hen te duiden was die welke te maken had met het bovennatuurlijke omdat duivels werden uitgedreven en mensen genezen werden. Zo werden ze beschouwd als tovenaars. Te bedenken hierbij is dat met tovenaars hier bedoeld wordt een persoon die iemand geneest van boze geesten en van lichamelijke klachten. Een enkele keer wordt Le Roy aangezien voor een tovenaars die onheil kan veroorzaken.

Albert de Jong CSSp

Overleden

12 augustus In Grubbenvorst overleed in de leeftijd van 85 jaar zuster Marie-Baptiste Cuijpers(o.s.u.), zus van pater Paul Cuypers.

12 augustus In Maastricht overleed in de leeftijd van 98 jaar broeder Grégoire de Wit (f.i.c.), broer van † broeder Jan de Wit.

Nieuw email adres Pieter Vaars: pietervaars@gmail.com

Jarigen in augustus

2 Harrie Tullemans

5 Patrick Beckers

11 Annelies Rooyakkers

12 Harrie van Otterdijk

14 Cyril Inam

20 Zeger-Jan Kock

Jarigen in september

6 Leo Gottenbos

15 Nelly Hermans

16 Zr. Miep Leek

17 Ko Gradussen

19 Judith Wilmer

Een project van 7 jaar wereldwijde reflectie op de encycliek

Laudato Si *Bij de lancering van de Week van LAUDATO SI (van 17-24 juli 2020) zei Paus Franciscus: "Ik hernieuw mijn dringende oproep om te antwoorden op de ecologische crisis. De schreeuw van de aarde en de schreeuw van de armen mogen niet voortduren".*

In een commentaar op die oproep werd opgemerkt (The Tablet, 27 juni 2020) dat er een direct verband bestaat tussen de corona virus pandemie en de ecologische catastrofe die zich in de wereld voltrekt ("Can we heal our common home?" Sean Mc.Donagh, Comlucian Father). Beiden zijn wereldwijde noodsituaties die velen treffen, direct en indirect. Beiden treffen vooral de armen en kwetsbaren en brengen de situatie van extreem onrecht in onze samenlevingen aan het licht. En beiden kunnen alleen worden opgelost door een verenigd pogen dat zich voedt met de belangrijkste waarden die we samen delen.

Het uitbreken van de coronacrisis zat er al geruime tijd aan te komen. Enorme en langdurige bosbranden zoals in Australië waren zeker een van de gevolgen van de klimaatverandering. Hittegolven, hevige regens en overstromingen – ook gevolgen van de klimaatverandering, hebben de verwoestende storm veroorzaakt van de sprinkhanenplagen in delen van het Midden oosten, Azië en Afrika. En de ernstige luchtvervuiling op vele plaatsen is ook een oorzaak van ziekte en dood voor veel mensen. Het ecologisch evenwicht is ernstig verstoord. We kunnen niet rekenen op goede gezondheid als de planeet zelf ziek is, zoals Paus Franciscus zegt in Laudato Si: "De mensenfamilie maakt deel uit van de hele natuur, en de manier waarmee we omgaan met de natuur, met elkaar en met de Schepper zijn nauw met elkaar verbonden". En de eerste en zwaarst getroffen slachtoffers van alle rampen zijn op de eerste plaats de armen." (LS 139-141.)

Het jaar van bezinning op Laudato Si, uitgeroepen door Paus Franciscus en waartoe de week van 17-25 juli een aanzet was, heeft in heel de kerk veel aandacht gekregen. Ook in Nederland, hoewel dat veel minder zichtbaar was. De bisschoppenconferentie en de KNR hebben samen een Laudato Si Werkgroep Nederland ingesteld ten behoeve van parochies, werkgroepen en religieuze gemeenschappen, met concrete suggesties en vieringen, niet alleen voor die eerste week, maar ook voor het hele volgende jaar, en zelfs voor de komende 7 jaren. Het komende jaar is door de Paus uitgeroepen als het Jaar van de Schepping. Je vindt informatie daarover op de website van de KNR onder de titel "Laudato Si". In de Missionaire Agenda 2020 no.1 en 2 brengt Gerard Moorman dat expliciet onder de aandacht. Wie er echter niet echt naar zoekt zal het nauwelijks hebben ontmoet. In onze gemeenschap hebben we een klein groepje gevormd waar ook Piet Gruijters deel van uitmaakt, de broer van onze confrater Toon Gruijters naar wie we ons groepje hebben vernoemd. We lezen samen Laudato Si en bezinnen ons op de oproep die daarin weerklinkt tot een "ecologische bekering". Helaas zijn we maar met zijn drieën tot nu toe. Maar in voorbereiding op het komende algemeen kapittel en dat van de eigen provincie zouden we daar meer, en met name ook onze Afrikaanse confraters bij willen betrekken. In het Engelse tijdschrift "The Tablet" is uitgebreid bericht over de talrijke initiatieven in het Verenigd Koninkrijk (The Tablet

22 mei 2020). Ook in Duitsland, Frankrijk, Spanje en Portugal zijn veel initiatieven ontplooid, al dan niet in connectie met de Coronacrisis. The Tablet maakt ook melding van een missiecongregatie van Ierse oorsprong, gesticht in 1918, The Columbans genoemd. Zij werken in Azië en Latijns Amerika. Het artikel in The Tablet vermeldt met name hun werk in Myanmar en Pakistan en ook in Columbia en Peru. Zij hebben van de thema's in Laudato Si hun missionaire prioriteit gemaakt. In hun vormingsprogramma wordt een belangrijke plaats ingeruimd voor een spiritualiteit van globale en integrale ecologie. Zij vormen en trainen groepen die tot doel hebben het planten van bomen en organiseren campagnes gericht op het milieu. Daarvoor willen ze zelfs "activisten" trainen. In Argentinië promoten ze voor de vorming van priesters een op de schepping gefocuste theologie.

1 september is uitgeroepen tot wereld gebedsdag Zorg voor de Schepping

Verwijzingen naar bronnen:

Werkgroep Laudato Si Nederland: Voorz: Mgr. De Korte. Laudato Si postbus 111, 5201 AC, Den Bosch. Tel: 073 – 6921321. Website: www.laudatosi.nl; e-mail: LS@knr.nl.

Voor de voorbereiding van de gebedsdag van 1 september 2020 is een "toolkit" beschikbaar, al in 2018 aangeboden door het CMBR, met als titel "Uit de klei getrokken".

The Tablet: www.thetablet.co.uk/news

Belangrijk artikel van Sean McDonagh (een bekend "Eco-theologian") onder het hoofd "Schepping in crisis": Can we heal our common home?" The Tablet 27 juni 2020.

Frans Timmermans

In memoriam pater Jaap Nieuwenhuizen

14 mei 1941 – 1 augustus 2020

Jaap kwam via zijn oom, broeder Franciscus, in onze congregatie terecht en ging na zijn wijding, net als zijn oom, ook als missionaris naar Brazilië. Het was de tijd van grote veranderingen na het 2^e Vaticaans Concilie, de tijd van 'Het volk Gods onderweg', waar Jaap zich heel goed in thuis voelde. Hij hield zich veel bezig met vorming van leiders van bijbelgroepen en van basisgemeenschappen. Rond 1989 vond hij het genoeg en wilde terug naar Nederland om daar pastoraal bezig te zijn. Toen hij hier in Nederland eenmaal goed ingewerkt was, kreeg hij een ernstig herseninfarct en werd in 2007 opgenomen in het verpleeghuis Libermannhof in Gennep. Het werd een langzaam proces van steeds meer inleveren en daar kwam op 1 augustus door zijn overlijden een einde aan. We hebben Jaap bewonderd om de manier waarop hij al die jaren met zijn handicap omging. Dat hij nu mag rusten in de Vreugde en de Vrede van zijn Heer.